

Share buyback program

Share buyback (otkup vlastitih akcija) je proces u kojem kompanija otkupljuje svoje akcije od postojećih akcionara na tržištu, i time smanjuje ukupan broj akcija u opticaju.

Zašto kompanije rade share buyback?

- **Povećanje vrijednosti po akciji (EPS)** - Kada kompanija smanji broj akcija u opticaju, zarada (neto dobit) se dijeli na manji broj akcija. To vodi do povećanja **zarade po akciji** (Earnings per Share – EPS), što investitorima signalizira rast vrijednosti.
- **Signal povjerenja menadžmenta** - Buyback se često tumači kao znak da menadžment vjeruje da su akcije potcijenjene i da je najbolje ulaganje upravo u vlastitu kompaniju. To šalje pozitivan signal tržištu.
- **Fleksibilnost u odnosu na dividende** - Dok su dividende dugoročnija obaveza, otkup akcija je jednokratna odluka. Tako kompanije imaju veću fleksibilnost da nagrade akcionare bez obaveze da to čine redovno.
- **Korišćenje viška gotovine** - Kompanije koje imaju stabilne prihode i velike rezerve gotovine (npr. Apple, Microsoft) često se odlučuju za buyback da bi optimizovale strukturu kapitala i izbjegle "ležanje" novca.
- **Nagrade menadžmentu/zaposlenima** – regionalne kompanije često rade share buyback radi nagrađivanja menadžera, odnosno zaposlenih. Jedna od njih je i Atlantik grupa koja je nekoliko puta radila otkup vlastitih akcija s ciljem ostvarenja programa nudenja akcija zaposlenima kompanije i zaposlenima u povezanim društvima.

Pozitivni efekti na investitore se ogledaju u tome što vrijednost akcije može porasti jer je manje akcija dostupno na tržištu. Takođe, povećava se EPS, a tržište to često nagrađuje višom cijenom.

Sa druge strane, **negativni efekti** postoje ako se buyback radi samo da bi se vještački uljepšali finansijski pokazatelji, a ne postoji stvarna vrijednost u poslovanju, dugoročno može biti loš signal. Takođe, može značiti da kompanija nema kvalitetnije načine ulaganja kapitala (R&D, akvizicije).

Warren Buffett, najveći svjetski investitor, je u svom pismu akcionarima Berkshire Hathaway Inc iz februara 2023. godine, žestoko kritikovao protivnike buyback-a, izjavivši da su “**ili ekonomski nepismeni ili „slatkorječivi demagozi“ (ili oboje)**“. Naglasio je da investitori profitiraju od buyback-a, ali samo ako se akcije otkupe po ispravnoj cijeni.

Zaključak: Share buyback je moćan alat kompanija da vrate vrijednost akcionarima i pošalju poruku povjerenja tržištu, ali kao investitor uvijek treba gledati *kontekst* odnosno da li se radi iz „snage“ (višak kapitala, potcijenjene akcije) ili iz „slabosti“ (nema boljih ideja za rast).